

Teknikföretagens konjunktur-

PROGNOS november 2009

Teknikföretagens konjunkturprognos utges två gånger per år i maj och november.

Lång väg upp från botten

Efter årets historiskt djupa produktionsfall på 30 % räknar vi med att produktionstillväxten för Teknikföretag i Sverige ökar med låga 2 % under 2010. Detta då den internationella efterfrågan bedöms bli relativt svag. Produktionen minskar däremot nästa år för tillverkare av investeringsvaror. Vi förväntar oss samtidigt en ökning för tillverkare av varaktiga konsumtionsvaror och för insatsvaror. Låg produktionstillväxt 2010 i kombination med det kraftiga produktionsfallet under 2009 medför att antalet anställda minskar även 2010 och 2011.

Nedgången 2009 för teknikföretag både i Sverige och globalt saknar motstycke. Produktionsvolymen faller med mellan 20 % och 30 % i de flesta industriländer. För teknikföretag i EU försvinner ett förädlingsvärde motsvarande halva Sveriges BNP eller cirka 1 700 Mdr SEK enbart i år. I stort sett är det bara industrin i Kina som visar tillväxt i år.

Trots att ännu ingen substantiell vändning syns i Sverige, varken i produktion eller i exportsiffror talar konjunkturdata som exempelvis orderutfallen i barometerundersökningar, ledande indikatorer, ett mycket lågt ränteläge och reducering av färdigvarulager för att vi nu lämnat den allra djupaste konjunkturbotten bakom oss.

Bilden är dock splittrad och globalt är det i stort sett bara **bilindustrin** som ökat produktionen sedan första kvartalet i år. För tillverkare av investeringsvaror finns bara en antydning till utplaning. Mot bakgrund av ett rekordlåg kapacitetsutnyttjande inskränker sig efterfrågan på investeringsvaror i stort sett bara till ersättnings- och rationaliseringsutrustning. Här är förväntningarna på en kommande uppgång avlägsna.

Flertalet bedömare förväntar sig dock att tillväxten ska komma igång inom i stort sett hela OECD-området redan vid kommande årsskifte och där efter fortsätta accelerera under loppet av 2010. Vi menar i stället att risken fortfarande är hög för en svag utveckling i industriländerna och att de förbättringar vi sett hittills i industrin i stort sett varit tillfälliga positiva effekter av stimulansåtgärder som i bilindustrin. Återhämtningen riskerar därför bli både svag och mer utdragen framöver enligt vår bedömning.

För teknikföretag i Sverige visar **transportmedelsindustrin**

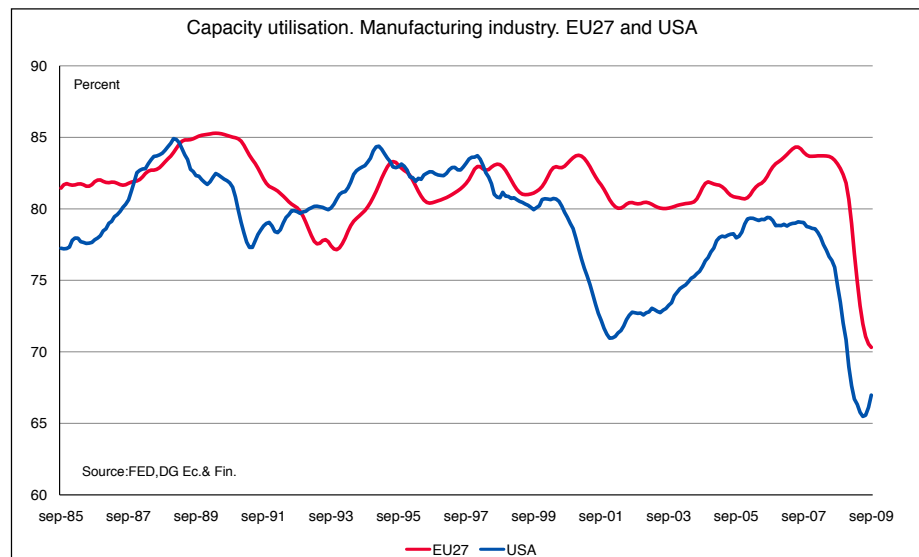
den mest omfattande nedgången av samtliga branscher och produktionen faller med 50 % i år. Vi räknar med att produktionen växer med omkring 5 % nästa år, delvis som följd av den sedan slutet av fjolåret kraftigt nedpressade produktionsnivån. En återgång till de tidigare höga produktionsnivåerna under 2007 och 2008 är då fortfarande långt borta.

Även i **tele- och elektronikindustrin** minskar produktionen i år. Inom **instrumentindustrin** visar endast medicinsk utrustning tillväxt. Produktionsfallet i övriga instrumentindustrin är stort. Tillväxten bedöms öka i begränsad omfattning eller med 4 % i volym för tele-, elektronik- och instrumentindustrin sammantaget i takt med en internationell återhämtning nästa år. Produktionsvolymen faller också för tillverkare av elmaskiner och elapparatur i begränsad omfattning i år men bedöms öka med omkring 3 % nästa år.

Maskinindustrin har påverkats särskilt negativt av finanskraschen. Finansieringsproblem, låg lönsamhet och rekordlåg kapacitetsutnyttjande i industrin har inneburit en omfattande minskning i efterfrågan på maskinutrustning. Produktionen minskar med 30 % i år och vi räknar med en ytterligare tillbakagång på 2 % nästa år.

Metallvaruindustrin i Sverige möter en låg efterfrågan på insatsvaror från teknikföretag och från svensk byggsektor. Branschens produktionsvolym väntas därför minska med 30 % i år. Givet att efterfrågan förbättras något i motorfordonsindustrin och att nedgången i maskinindustrin och i byggsektorn inte blir lika djup som i år förefaller en tillväxt på 2 % möjlig för metallvaruindustrin.

Produktionstillväxten 2010 för teknikföretag i Sverige

väntas bli för svag för att antalet anställda skall vända upp. De höga antal varsel vi sett hittills i år har förvisso avtagit men ligger fortfarande på en relativt hög nivå. Efter en förväntad minskning av antalet anställda med omkring 12 % i år, räknar vi med ytterligare en nedgång med storleksordningen 5 % 2010. Med en förväntad svag tillväxt är risken att arbetsmarknaden inte heller förbättras 2011.

Sammanfattning teknikföretag Sverige

	Nivå		Årlig procentuell förändring	
	2007	2008	2009 prel.	2010 progn.
Produktionsvärde SEK	885 Mdr	-3,2	-26,0	3,5
Produktionsvolym		-4,2	-30,0	2,0
Antal anställda	345 000	1,6	-12,0	-5,0
Försäljningspriser (PPI)		1,0	5,5	1,5
Exportvärde Mdr SEK	569	577	450	467

KÄLLA: SCB, TEKNIKFÖRETAGEN

Sverige: Bransch för bransch

Transportmedelsindustrin: Lång väg tillbaka

Läget för motorfordonsindustrin i Sverige har försämrats mycket kraftigt. Produktionsvolymen för **tunga lastvagnar** bedöms minska med över 50 % i år. Drygt 60 % av lastbilsexporten från svenska anläggningar går till EU-länder och under de tre första kvartalen i år minskade registreringarna här med 40 % vilket starkt bidragit till produktionsnedgången i Sverige.

I takt med en begränsad återhämtning i konjunkturen under nästa år kan även efterfrågan på tunga lastbilar tillta med tiden. Men samtidigt är vi i nedgångsfasen av den historiskt välkända 10-års cykeln. Efter

några år av hög försäljning rullar det 1,1 miljoner tunga lastvagnar inom EU som är 4 år eller yngre. Utbytesbehovet är därmed i det kortare perspektivet inte fullt lika starkt som tidigare samtidigt som transportbehovet, med en låg förväntad tillväxt nästa år, bedöms bli fortsatt begränsad. Vi tolkar ändå årets exceptionella nedgång som att marknaden har överreagerat och att från en rekordlåg nivå kan en begränsad produktionsökning i Sverige på några procent bli möjlig 2010.

Efterfrågan på **personbilar** på de viktigaste exportmarknaderna USA och Västeuropa är låg trots betydande stimulanser av tillfäl-

liga skrotningspremier. Totalt bedöms minskningen i personbilsförsäljningen i Västeuropa begränsas till omkring 5 % i år till följd av dessa stimulanser, men å andra sidan räknar vi med en större tillbakagång under nästa år efter att dessa tillfälliga positiva effekter klingar av.

För personbilstillverkare i Sverige har produktionen i det närmaste halverats och vi räknar med 135 000 producerade personbilar i år. Läget är osäkert inför nästa år. Vi bedömer ändå att produktionen kan öka något från årets rekordlåga produktionsnivå till cirka 150 000 bilar nästa år givet att nya bilmodeller tas väl emot på marknaden.

Exporten av **bilkomponenter** från leverantörer i Sverige till produktionsanläggningar i Europa (84 % av denna export) har också fallit i takt med att produktionen minskat. Exporten av bildelar bedöms totalt minska med runt 40 % i år vilket alltså inte är fullt lika kraftigt som hemmaleveranser. Det beror bl.a. på att produktionsnivån för bilindustrin i Europa till skillnad från i Sverige ökat sedan första kvartalet i år och att produktionen i andra svenska koncernanläggningar inte faller lika mycket som i Sverige.

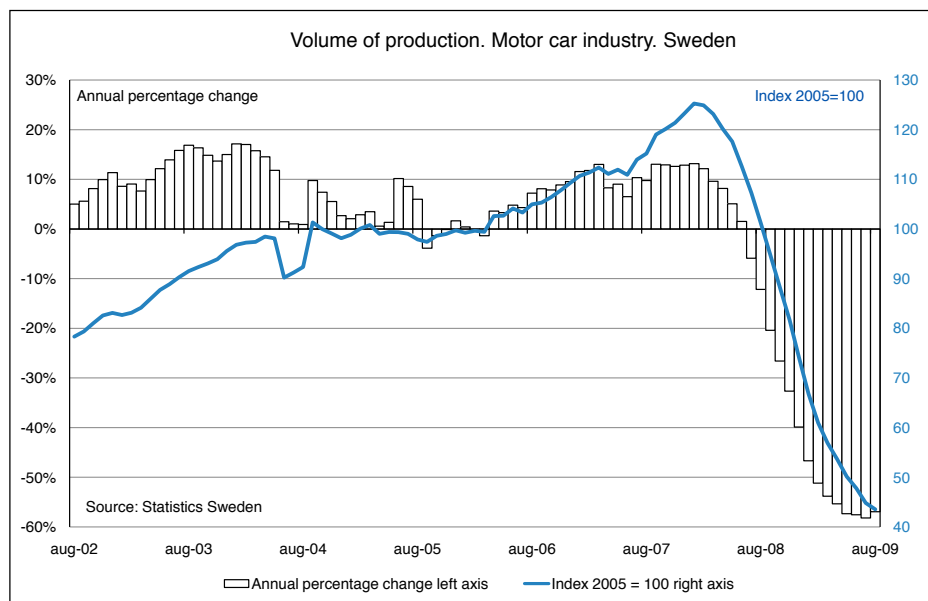
Nästa år förväntas en mindre nedgång i exporten av bilkomponenter från Sverige i takt med att produktionsfallet i Europa inte förväntas bli lika djupt som i år.

Sammantaget bedöms produktionen i **transportmedelsindustrin** (motorfordon och övriga transportmedel) öka med måttliga 5 % nästa år. Det bör noteras att det är bl.a. statistiska baseffekter från sista kvartalet i fjol och framåt som till viss del medverkar till ökningen.

Maskinindustrin: Nedgång i år och även 2010

Produktionen i **maskinindustrin** bedöms minska med 30 % i år. Detta är den mest omfattande nedgången sedan 1932. Finansieringsproblem, låg lönsamhet och lågt kapacitetsutnyttjande har inneburit en omfattande minskning i efterfrågan på maskinutrustning. Situationen i delbranscherna visar att skogsmaskiner har en något mindre tillbakagång än maskinindustrin totalt. Tillverkare av maskiner till andra tillverkande industrier visar å andra sidan en minskning med omkring 35 %.

Erfarenhetsmässigt omfattar en konjunkturdödning för maskinindustrin 2 till 3 år. Med detta perspektiv har innevarande nedgång knappt kommit halvvägs. På längre sikt kommer

naturligtvis efterfrågan att öka bl.a. som ett resultat av omstruktureringar i industrin, låga räntor samt att efterfrågan på ersättnings- och rationaliseringsutrustning fortsätter. Det som däremot främst kommer att fortsätta begränsa efterfrågan på maskiner är lågt kapacitetsutnyttjande och restriktiv utlåning.

Exporten av maskiner från Sverige vittnar om en mycket låg global efterfrågan. Nedgången är omfattande till alla länder och länderområden undantaget exporten till Kina som hittills i år backar måttligt. Hela 70 % av svensk export av maskinutrustning säljs i USA eller inom EU. De totala fasta bruttoinvesteringarna bedöms minska här med mellan 15-20 % i år. Vi räknar med att investeringarna här faller ytterligare om än i mindre takt eller med omkring 5 % vardera nästa år.

När därtill investeringarna även i Sverige, och här särskilt i industrin, bedöms minska även nästa år finns få ljuspunkter för maskinindustrin. Vi ställer oss tveksamma till att redan 2010 skulle finnas möjligheter till en mer markant återhämtning för maskinindustrin. Erfarenhetsmässigt har förloppet varit utdraget, särskilt de som inlets med finanskris och detta talar emot en snabb återhämtning. Vi räknar med att produktionen för maskinindustrin i Sverige fortsätter att minska eller med cirka 2 % nästa år.

Elmaskin-, tele- och instrumentindustri: nedgång i år och ett par procents tillväxt 2010

Läget för tillverkare av **elmaskiner och elapparater** har också försämrats om än i mer begränsad omfattning jämfört med andra branscher. Produktionsvolymen bedöms sammantaget minska med 9 % i år. Bilden inom branschen är dock splittrad. Kraftrelaterad utrustning har en relativt god efterfrågan och exporten har exempelvis ökat med 20 % hittills i år. Bakom denna ökning ligger bland annat en mycket hög tillväxt i exporten till Kina. Konsumentinriktad elutrustning som belysning, vitvaror och elkomponenter för motorfordon har å andra sidan tappat omfattande volymer. Detta beror naturligtvis främst på att hushållens konsumtion och inköp av varaktiga varor minskat i år.

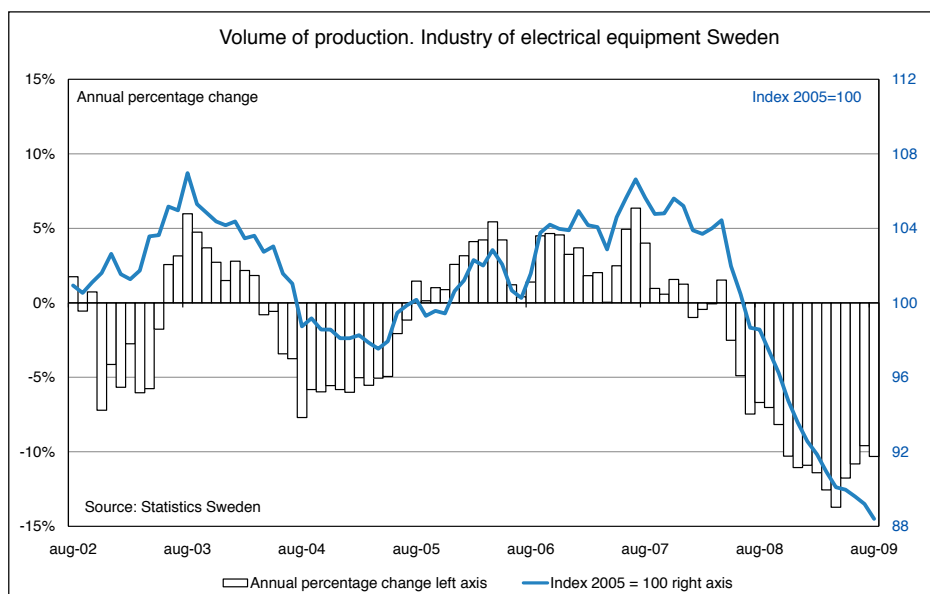
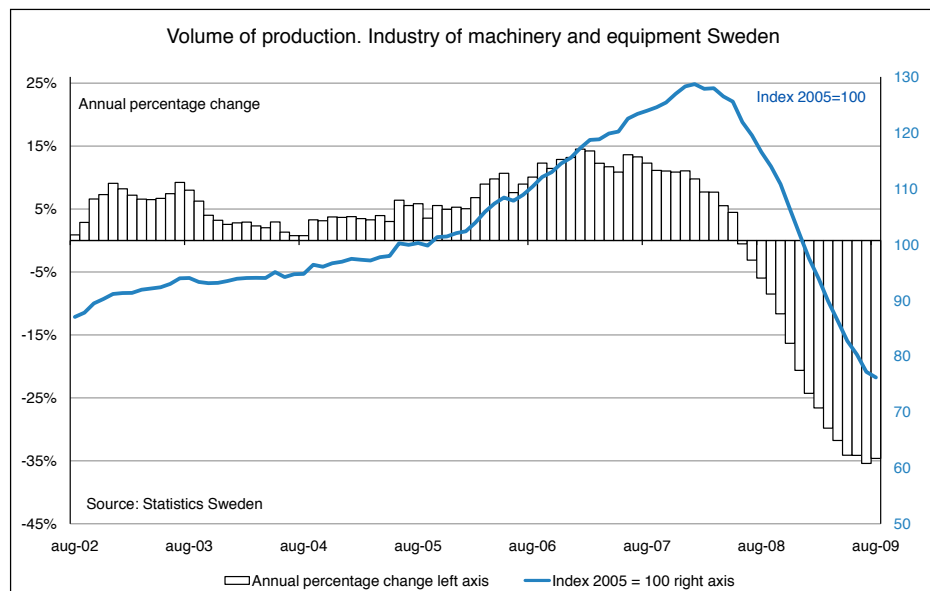
Innevarande orderläge talar dock för en förbättring framöver. Utfallet från vår senaste barometerundersökning för tredje kvartalet visade starkare siffror jämfört med första halvåret i år. Skillnaderna mellan olika delar inom elmaskinindustrin kommer dock att kvarstå. Kraftrelaterade maskiner bedöms få en

fortsatt bra efterfrågan. För konsumentinriktade produkter förblir efterfrågan begränsad, om än lite högre än i år. Vi räknar med att branschens produktionstillväxt ökar något nästa år eller med 3 %.

Inom **instrumentindustrin** är läget mindre negativt än för teknikföretag sammantaget. Detta gäller främst tillverkare av medicinsk utrustning, vilka expanderar i hög takt för tillfället. Exporten av medicinska instrument och utrustning har hittills ökat med närmare 25 % i år.

Tillverkare av instrument för processtyrning, mätning och kontroll visar å andra sidan en tydlig försämring. Detta sammanhänger med en lägre efterfrågan på grund av minskat kapacitetsutnyttjande och minskad industriproduktion i såväl Sverige som internationellt.

Tillväxttakten för medicinska instrument avtar nu något framöver men förblir positiv nästa år. Instrument för processtyrning, mätning och kontroll förväntas inte gå tillbaka i samma omfattning som i år i takt med att industriproduktionen väntas öka något på de viktigaste exportmarknaderna eller USA, Kina, Japan och Korea. Hälften av exporten går samtidigt till EU och här bedöms efterfrågan bli lägre än på

övriga marknader.

I **tele- och elektronikindustrin** minskar volymerna i år. Vi förväntar oss att tillväxten ökar något nästa år. Sammantaget för tele-, elektronik- och instrumentindustrin räknar vi med ett volymfall på 18 % i år, men att tillväxten nästa år blir positiv och ökar med omkring 4 % givet en internationell återhämtning.

Metallvaruindustrin: Kraftigt tillbaka och sedan svagt uppåt

Efterfrågan för **metallvaruföretag** har minskat i stor omfattning det senaste året. I år bedöms produktionsvolymen minska med 30 %. Metallvaruindustrin följer till största del kunderna i Sverige, (tvåtedjedelar av produktionen består av insatsvaror till främst maskin- och bilindustrin) och med en jämförelsevis låg andel direktexport. En annan stor del av försäljningen är byggberoende. Den svenska byggmarknaden och även de största exportmarknaderna Norge, Danmark och Tyskland har försvagats vilket tydligt återspeglas i en minskad efterfrågan för tillverkare av s.k. byggmetaller.

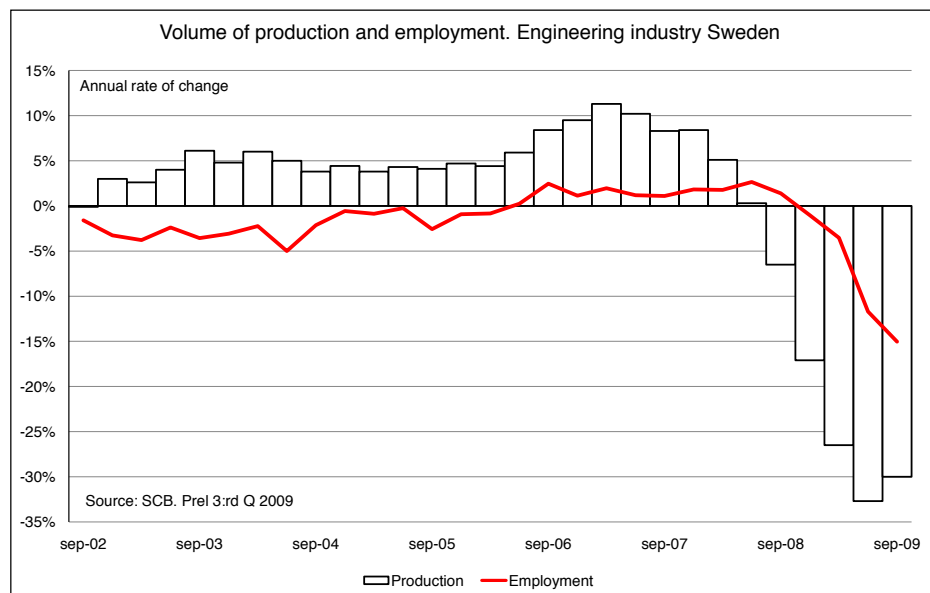
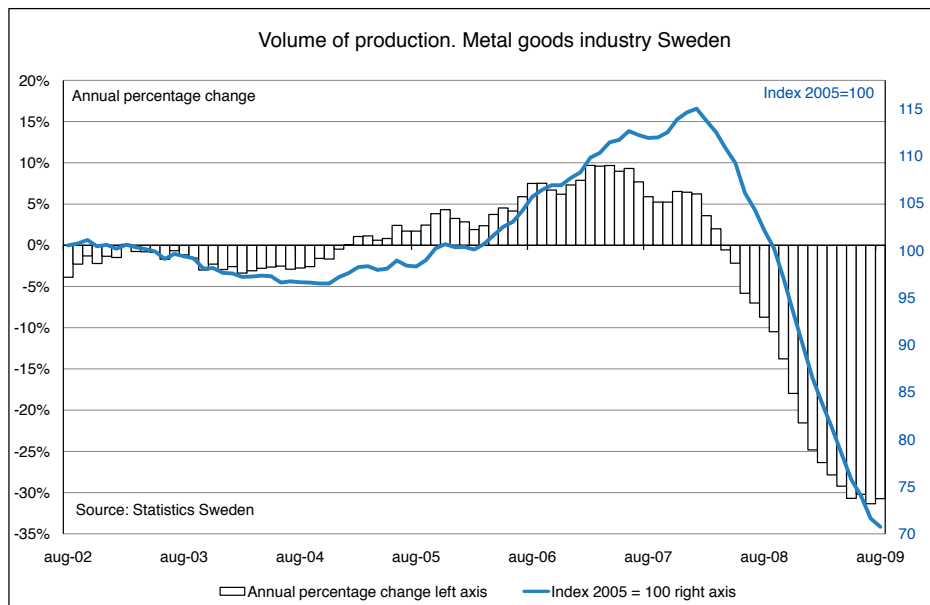
Resultaten i vår barometer för tredje kvartalet i år vittnar om fortsatt minskad ordergång i metallvaruindustrin sammantaget om än inte lika omfattande som under första halvåret.

Givet att produktionen tilltar i Sverige i motorfordonsindustrin och att nedgången inte blir lika djup nästa år i maskinindustrin kommer efterfrågan att gradvis öka för metallvarutillverkare. Exportefterfrågan blir samtidigt begränsad. Inga exportmarknader förutom Kina visar tillväxt för närvarande, men exporten till Kina utgör bara 0,1 % av den totala metallvaruexporten vilket medför att det totala genomslaget från den marknaden är ytterst begränsad. I stället är det industri- och byggaktiviteten i Europa som till stor del är avgörande för exporten av metallvaror. Här förväntas expansionen bli svag med en tillväxt i produktionsvolymen för Europas teknikföretag på endast någon procent 2010 samt med fortsatt minskade bygginvesteringar. Vi räknar med att expansionen blir mycket måttlig för metallvaruindustrin och att produktionsvolymen kan öka med 2 % nästa år.

Arbetsmarknaden

Antal anställda fortsätter minska

Antalet varsel om uppsägning uppgick från oktober 2008 t o m

september 2009 till närmare 50 000 personer i teknikföretag. De senaste månaderna har dock antalet varsel minskat jämfört med första halvåret i år. I oktober varslades preliminärt 1 200 personer och i september 1 279 personer. Siffrorna indikerar därmed att personalminskningarna fortsätter det närmaste halvåret om än i lägre omfattning än tidigare. Då återhämtningen kan bli både långsam och svag finns fortfarande risken för nya varsel framöver. Sambandet mellan produktionsförändring och varsel är starkt och varselsiffrorna de två senaste månaderna indikerar att produktionsnivån fortfarande sjunker i teknikföretag sammantaget om än i mindre takt än tidigare.

Enligt Statistiska Centralbyråns arbetskraftsundersökningar har antalet anställda i teknikföretag minskat med i genomsnitt 11 % under de tre första kvartalen i år. Nedgången har accelererat och antalet anställda minskade med höga 16 % i september jämfört med september i fjol. Vi räknar med att antalet anställda minskar med 12 % räknat på helåret i år vilket motsvarar en nedgång med drygt 40 000 personer. Särskilt omfattande kommer nedgången i antalet anställda bli i branscherna med den mest omfattande produktionsnedgången, eller maskin- och bilindustrin.

Då produktionen per anställd och även räknat per arbetad timme minskar är behovet av ytterligare anpassning högt vilket talar för en fortsatt reducering av arbetsstyrkan. Den förväntade produktionstillväxten nästa år ser ut att bli alltför begränsad för att antalet anställda sammantaget skall kunna öka. Vi räknar därför med att antalet anställda minskar med ytterligare 5 % nästa år. Samtliga delbranscher förväntas minska antalet anställda även 2010.

Producentpriser

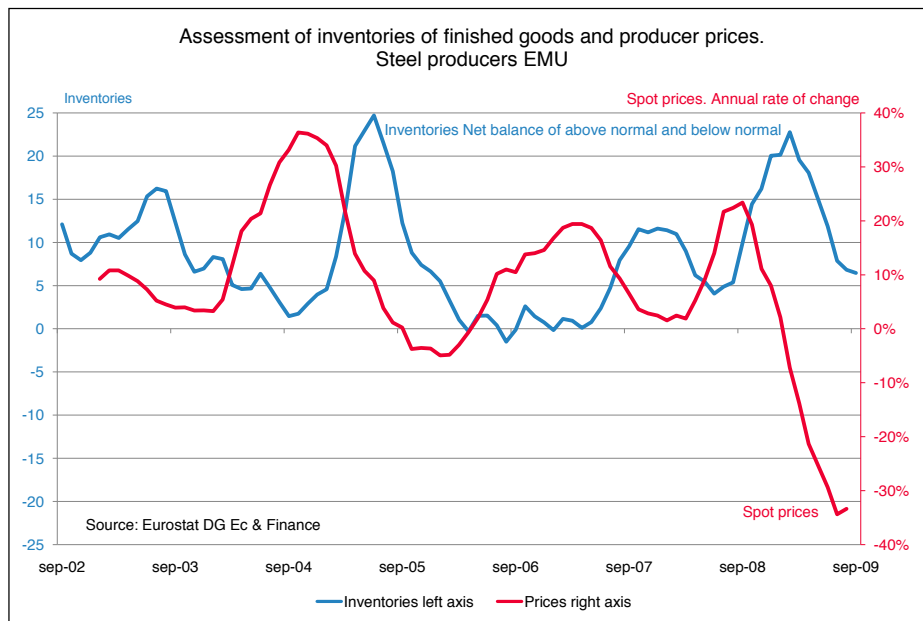
Tillfällig prisuppgång klingar nu av

Den tidigare uppgången i producentpriserna (PPI dvs. företagens försäljningspriser på hemma- och på exportmarknaden), som hade sin förklaring i den mycket låga kronkursen under första halvåret i år, börjar nu klinga av. För teknikföretag ökade PPI med 8,5 % i årstakt i mars, men i september i år hade prisökningstakten avtagit till 3,9 %. Baksidan av den tidigare kronförsvagningen var att teknikföretag fick klart ökade kostnader för sin import av främst insatsvaror. Även denna prisuppgång börjar nu klinga av till följd av kronförstärkningen och enligt våra kalkyler ökade priserna på importerade insatsvaror med omkring 2,5 % i årstakt i september mot höga 11 % i årstakt i mars.

Vi räknar med att prisuppgången dämpas ytterligare under resten av året. Därmed ökar producentpriserna med i genomsnitt 5,5 % för helåret i år. Låg förväntad tillväxt, ännu så länge lågt pristryck från insatsvaror samt begränsade prisökningar i konkurrentländerna talar för fortsatt dämpade priser för teknikföretag i Sverige framöver. Givet att kronan inte börjar depreciera igen från nuvarande nivåer ökar priserna måttligt eller med omkring 1,5 % nästa år. Prispressen i tele- och elektronikindustrin fortsätter.

Producentpriserna för teknikvaror inom EMU minskar i dagsläget eller med 1 % i årstakt i september. Siffran skall ses i ljuset av en stark Euro. Den låga efterfrågan och kraftigt minskad produktion i industrin medför små möjligheter till prisökningar. I år ökar priserna (PPI) för teknikvaror inom euroområdet totalt med marginella 0,3 % i genomsnitt. Fortsatt låg efterfrågan och bara en mycket måttlig expansion nästa år medför att prisökningarna blir fortsatt låga framöver. Vi räknar med att PPI för teknikvaror inom EMU ökar med endast 0,5 % nästa år.

I USA minskar nu priserna. PPI för teknikvaror sjönk med 0,3 % i årstakt i september. Det beror främst på att priserna i metallvaruindustrin och på bilkomponenter sjunker. Dessutom fortsätter priserna ned på tele-, elektronik och IT-produkter i vanlig ordning. PPI bedöms öka med omkring 1 % i år. Låg efterfrågan för teknikföretag och bara en måttlig förväntad tillväxt nästa år för teknikföretag innebär att priserna ökar i samma begränsade omfattning nästa år eller med omkring 1 %.

Råvarupriser

Prisuppgången har varit omfattande på de flesta metaller sedan botten vid årsskiftet. Efter prisrasen under andra halvåret i följ har nu många metallpriser återigen börjat öka räknat i årstakt, t.ex. koppar och zink. Delvis beror detta på lager- och utbudssituationen, men också som följd av ren spekulation. En ytterligare viktig bidragande orsak är den omfattande ökningen i industriproduktionen i Kina, särskilt i bilindustrin där produktionstillväxten ökar med cirka 35 % i år. Bilindustrin är som bekant en stor användare av metaller.

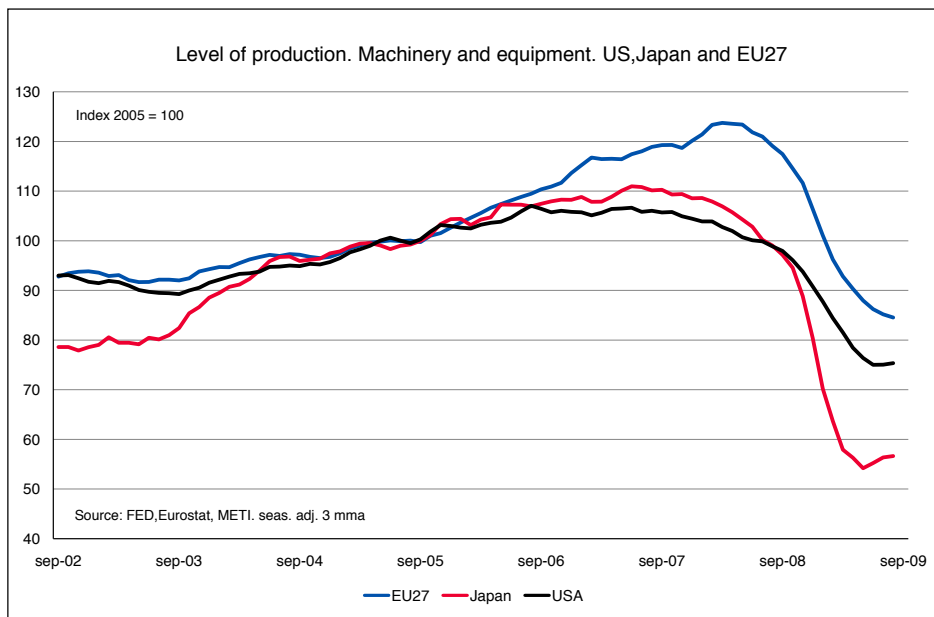
Prisförändringar på metaller är en vanligtvis tidig indikator på att konjunkturen är på väg att vända. En del av prisuppgången kan tolkas som en signal på bättre konjunkturläge även om det fortfarande är svårt att finna hårda fakta på en uppgång utanför Kina. Om den prisuppgång vi sett på vissa metaller återspeglar en återhämtning i konjunkturen är naturligtvis detta positivt.

Stålpriserna inom EMU har fallit med nära 40 % sedan toppen i följ höstas. Prisfallet på stål visar nu tecken till att stabiliseras då höga färdigvarulager har reducerats samtidigt som produktionen för stålanvändare inte längre faller i samma höga omfattning som under första kvartalet i år. Vanligtvis ökar inte stålpriserna förrän produktionstakten ökar hos stålbrukarna och lagren normaliserats. Där är vi ännu inte. Den förväntade produktionsökningen hos stora stålbrukare i EMU (metallvaror, maskinindustri och bilindustri) inskränker sig till någon procentenhet nästa år varför en omfattande prisuppgång på stål förefaller mer avlägsen.

Sammanfattning teknikföretag internationellt

Investeringsvaror och motorfordon i historiskt stor tillbakagång

Den internationella finansiella krisen har inneburit att efterfrågan på investeringsvaror minskat i stor omfattning. Världsproduktionen av investeringsvaror växer, mätt som ett långsiktigt genomsnitt, med omkring 2 % per år. Den produktionsökning för investeringsvaror på omkring 5 % per år

2006-2008, d.v.s. innan finanskrisen slog till, var osedvanligt hög. Att en hel del ny utrustning därmed står installerad innebär i sig att efterfrågan framöver är begränsad. Detta i kombination med ett rekordlåg kapacitetsutnyttjande i så gott som alla industriländer innebär att vi inte kan förvänta oss någon mer positiv tillväxt för investeringsvaror nästa år. Först mot slutet av 2010 och under 2011 är det troligt att en mer substansiell efterfrågan på investeringsvaror kan komma igång.

Bortsett från ett mer allmänt mycket lågt kapacitetsutnyttjande finns en del positiva faktorer. Låga kapitalkostnader och en gradvis lägre riskpremie på företagsobligationer är positiva tecken. Ny produktiv maskinteknik är en ytterligare faktor som stimulerar efterfrågan på lite längre sikt.

De fem största exportländerna av maskinutrustning 2008

	Mdr SEK
Tyskland	1 616
USA	1 182
Japan	903
Italien	744
Kina	743

KÄLLA: COMTRADE

Inom **ICT** har aktiviteten avtagit och på vissa håll i relativt stor omfattning. Inom EU är nedgången särskilt omfattande med ett preliminärt beräknat volymfall på 25 % inom såväl elektroniska komponenter som konsumentelektronik under tredje kvartalet i år. I dataindustrin faller här volymerna med hela 50 %. I **USA** visar ICT-sektorn sammantaget en tillbakagång med jämförelsevis måttliga 12 % under tredje kvartalet i år. Volymerna ökar här svagt för teleindustrin, vilket bidrar till att begränsa nedgången. Dataindustrins volymer faller å andra sidan med 25 %.

I **Korea** ökar nu volymerna av elektronikkomponenter efter det att stora färdigvarulager först reducerats. Ett

likartat förlopp syns i **Taiwan**. Produktionsnivåerna har även dragits upp i **Japan** och **Kina** sedan botten i vintras, och en svag återhämtning har inletts. I östra Europa, som är bas för Europas konsumentelektronik, ökar nu ICT-produktionen kraftigt i **Polen** efter en mycket kort tillbakagång. **Ungern**, som är mer beroende av mobiltelesektorn, visar ett omfattande produktionsfall på drygt 20 % under tredje kvartalet i år.

Prisfall och ständigt införande av ny teknik (Blue-ray, LED-TV, D-TV m.m.) innebär dock att branschen har jämförelsevis bra möjlighet att snabbt komma igång när väl konsumenternas förtroende återvänder.

Analysföretagen Gartner räknar dock med att den globala ICT sektorn inte når 2007 års toppnivå förrän tidigast år 2012.

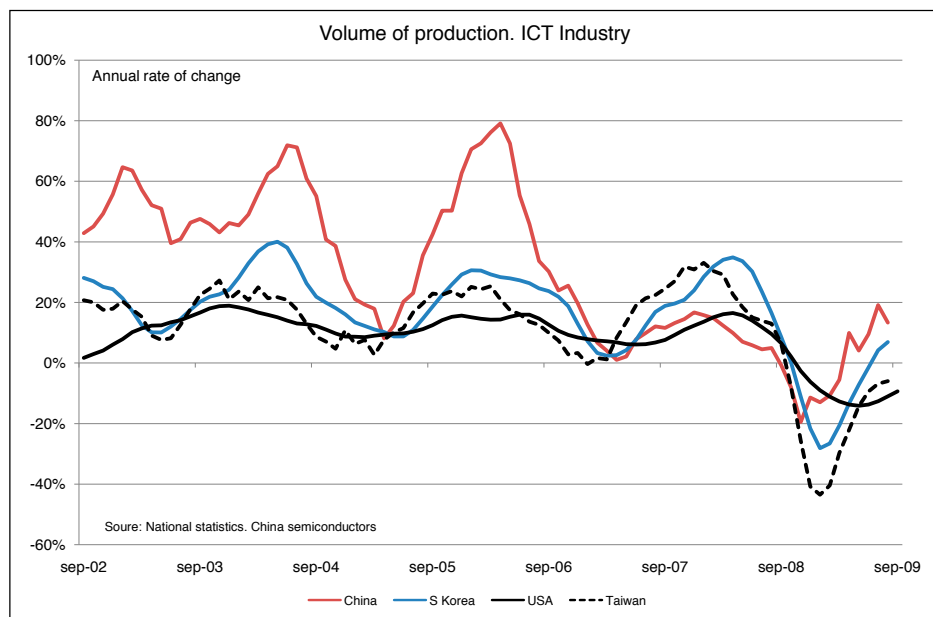
De fem största exportländerna av ICT-utrustning 2008*

	Mdr SEK
Kina	2 236
HongKong	633
USA	576
Taiwan	485
Korea	396

*HOLLAND SKULLE KUNNA VARA MED PÅ LISTAN MEN EXPORTEN UTGÖRS FRÄMST AV LEVERANSER FRÅN DISTRIBUTIONSCENTRA. EN DEL AV EXPORTEN FRÅN KINA GÅR VIA HONGKONG. TAIWAN; NATIONELL STATISTIK.
KÄLLA: COMTRADE

Motorfordon är den delbransch som hittills påverkats mest negativt av lågkonjunkturen. Med **Kina** som i stort sett enda undantag har de större tillverkningsländerna minskat produktionen i hög omfattning. Antalet tillverkade personbilar i Europa har minskat med 25 % under de tre första kvartalen i år eller med 2,2 miljoner enheter. Positivt är att produktionen ökade i såväl augusti och september jämfört med motsvarande perioder i fjol, men här är den tillfälliga effekten av skrotpremier omfattande. I **USA** blir nedgången för motorfordonsindustrin i år den kraftigaste sedan 1974 (efter första oljekrisen) med ett förväntat produktionsfall på 30 %. I Kina å andra sidan ökar tillverkningen av motorfordon kraftigt eller med minst 35 % i år till cirka 13 miljoner enheter. I **Brasilien**, det största producentlandet i Sydamerika, har produktionen ökat kraftig sedan bottenivån i december ifjol men ligger ändå 20 % lägre i augusti jämfört med ett år tidigare.

Införandet av skrotningspremier på många marknader som **Tyskland**, **Frankrike** och **UK** har gett en tillfällig stimulans i år. Detta har gjort att försäljningsnedgången i Västeu-

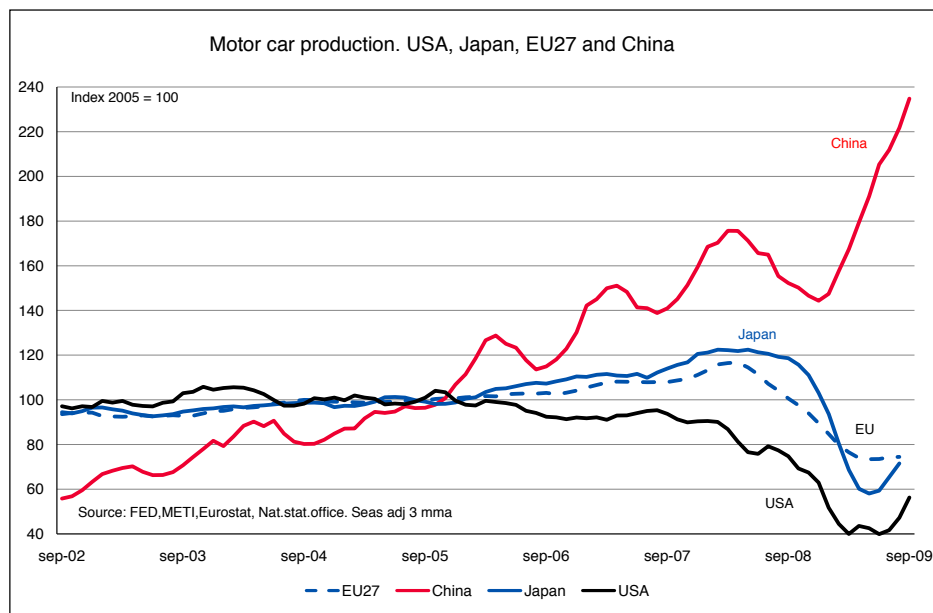
ropa sammantaget blir begränsad i år och inskränker sig till några procentenheter. Nästa år förväntar vi därför ett tydligt bakslag. I USA faller nu också försäljningen tillbaka efter en tillfällig stimulans av skrotningspremier. Förväntningarna är samtidigt höga att ekonomin ska kvicka till och att bilförsäljningen därför skall öka från årets knappa tio miljoner enheter till omkring elva miljoner nästa år. Detta får betraktas som mindre troligt.

De fem största exportländerna av Motorfordon och delar 2008

Mdr SEK

Tyskland	1 505
Japan	1 123
USA	702
Frankrike	396
Kanada	330

KÄLLA: COMTRADE

Internationell översikt

Årlig procentuell förändring	BNP Volym		Investeringar Volym hela ekonomin		Produktionsvolym teknikföretag	
	2009	2010	2009	2010	2009	2010
USA	-2,5	+2,0	-17,0	-5,0	-15,0	+5,0
EMU	-4,0	+1,0	-10,0	-5,0	-23,0	-1,0
Tyskland	-4,5	+1,5	-15,0	-4,0	-25,0	+1,0
UK	-4,0	+1,0	-14,0	-3,0	-20,0	+2,0
Norge	-1,5	+1,5	-5,0	-1,0	-2,0	-3,0
Danmark	-4,5	+1,0	-11,0	-2,0	-20,0	+2,0
Finland	-6,0	+0,5	-10,0	-2,0	-28,0	-3,0
Kina*	+8,0	+8,5	+35,0	+25,0	+12,0	+13,0
Sverige	-5,0	+0,5	-15,0	-3,0	-30,0	+2,0

*TOTAL INDUSTRIPRODUKTION, INVESTERINGAR HELA EKONOMIN I LÖPANDE PRISER.

USA

Först ner – först upp

BNP-tillväxten i **USA** bedöms falla med 2,5 % i år. Hög arbetslöshet och minskad sysselsättning bidrar till minskad konsumtion och finansproblemen till kraftigt fall i investeringar. Tredje kvartalet i år bjöd på överraskande bra siffror med en tillbakagång i BNP-tillväxten på begränsade 2,4 % i årstakt. Investeringarna minskade i fortsatt hög omfattning eller med 19 % i årstakt. Att fallet i BNP inte blev högre berodde bl.a. på tillfälligt positiv inverkan av skrotningspremier för bilinköp.

Trots den dåliga dagsformen i amerikansk ekonomi läggs nu grunden till en återhämtning. Rekordlåga räntor, konsolidering i hushållssektorn med ökat finansiellt sparande, en flexibel arbetsmarknad, låg inflationstakt, omfattande produktivitetökning och reducering av industrins färdigvarulager skapar förutsättningar till en återhämtning. En flexibel arbetsmarknad har också fördelen, till skillnad mot Europa, att återhämtningen inte kommer att bli ”jobless” utan kommer snabbt igång när tillväxten väl ökar. Icke desto mindre är obalanserna fortsatt stora med budgetunderskott och en allt för liten exportsektor. BNP bedöms öka med två procent nästa år.

Utlåningen från banksystemet till näringslivet minskar i ungefär samma höga omfattning som efter IT-kraschen i början av 2000-talet och är en direkt återspeglning av den låga efterfrågan på investeringsvaror samt av banksektorns behov av konsolidering. Orderingången till investeringsvaruindustrin i USA visar ännu så länge endast en osäker stabilisering och indikerar därmed fortsatt minskade investeringar i den amerikanska ekonomin under i vart fall första halvåret nästa år. Därför bedöms investeringarna fortsätta minska även nästa år även om andra halvåret kan komma att se bättre ut.

Produktionen faller med 15 % för teknikföretag i USA i år men ökar 2010

Under tredje kvartalet i år minskade produktionen för teknikföretag med 15 % i årstakt vilket vi också räknar med blir resultatet för helåret 2009. Problemen i bilindustrin är väl kända och tillbakagången blir omkring 30 % i år. Till

följd av ett stort fall i inhemska investeringar går maskinindustrin tillbaka med drygt 20 % i år.

Med en ekonomi som förväntas tillfriskna bör tillväxten komma tillbaka för teknikföretag nästa år. Vi räknar med en måttlig tillväxt, eller med en ökad produktionsvolym med 5 % för 2010. Den sargade bilindustrin förväntas få den högsta tillväxten på omkring 10 % givet att personbilsförsäljningen mer uthålligt kommer igång. Då bl.a. hushållens inköpsplaner för bilinköp det kommande halvåret är på den lägsta nivån på 30 år denna bedömning dock högst osäker. ICT bedöms komma igång med hjälp av positivt bidrag från avvecklade färdigvarulager och med en ökad efterfrågan på nya produkter. Maskinindustrin fortsätter att gå tillbaka med omkring 2 % beroende på att efterfrågan på investeringsvaror blir fortsatt låg.

Svensk teknikexport till USA på rekordlåg nivå

Vi räknar med att exporten av teknikprodukter från Sverige till USA minskar med 25 % i år. En mycket hög siffra, trots en tillfälligt hög dollarkurs under första halvåret. Förklaringen är främst att svensk bilexport halveras till 6,5 Mdr SEK. Mot bakgrund av fallande investeringar i den amerikanska ekonomin minskar också exporten av maskiner från Sverige med omkring 25 % i år. Exportvärdet av teknikvaror till USA var som högst hela 65 Mdr SEK år 2005 och har därefter successivt minskat och hamnar i år endast på 35 Mdr. Vi räknar dock med att efterfrågan och därmed också vår export, särskilt motorfordon, ökar något från denna låga nivå nästa år i takt med att ekonomin återhämtar sig.

Europa

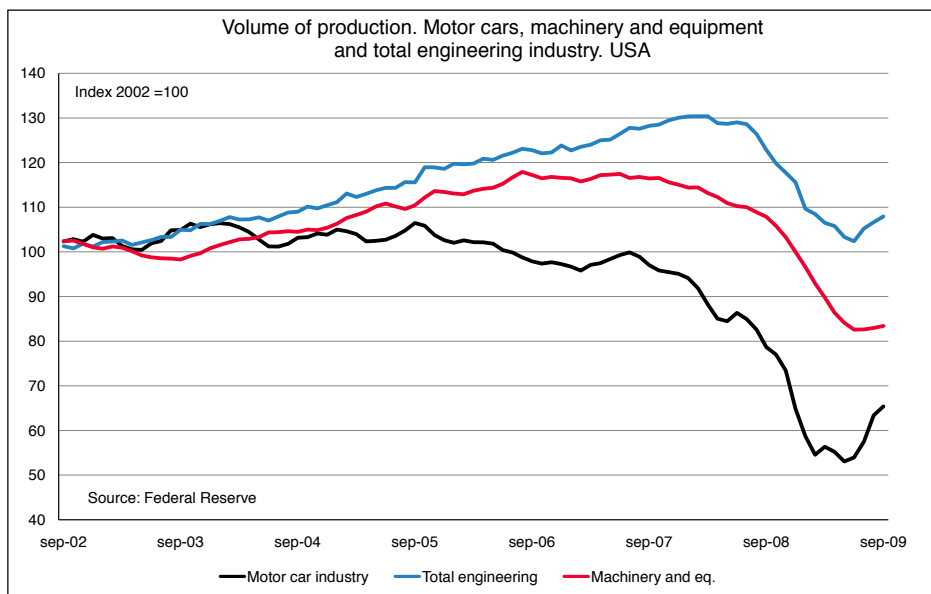
Tyskland: Svag återhämtning trots höga förväntningar

Läget i **Tyskland** har försämrats snabbt i takt med att exportindustrin påverkats negativt av den internationella finanskraschen. Produktionen i teknikföretag i Tyskland bedöms minska med 25 % i år. Tyska teknikföretag är i högre grad beroende av efterfrågan på investeringsvaror än

andra länder vilket innebär att lågkonjunkturen kan bli utdragen.

Läget för teknikföretag är dock bättre under tredje kvartalet i år jämfört med tidigare i år. Bl.a. har bilindustrins produktionsvolym ökat något till följd av inhemska försäljningsstimulanser (skrotningssubventioner på hela 52 Mdr SEK). Exportberoendet för bilindustrin är högt och här har läget inte förbättrats i samma omfattning. Produktionsfallet i bilindustrin bedöms bli 25 % i år.

Utöver minskad

internationell efterfrågan för teknikföretag sammantaget har även den inhemska efterfrågan minskat med bl.a. ett stort fall i investeringstillväxten. Hemmaorder för tysk maskinindustri föll med 43 % i årstakt i augusti och visar ännu så länge inte några tecken på återhämtning. Detta indikerar också, precis som i USA, att investeringsaktiviteten i tysk ekonomi inte tilltar den närmaste tiden.

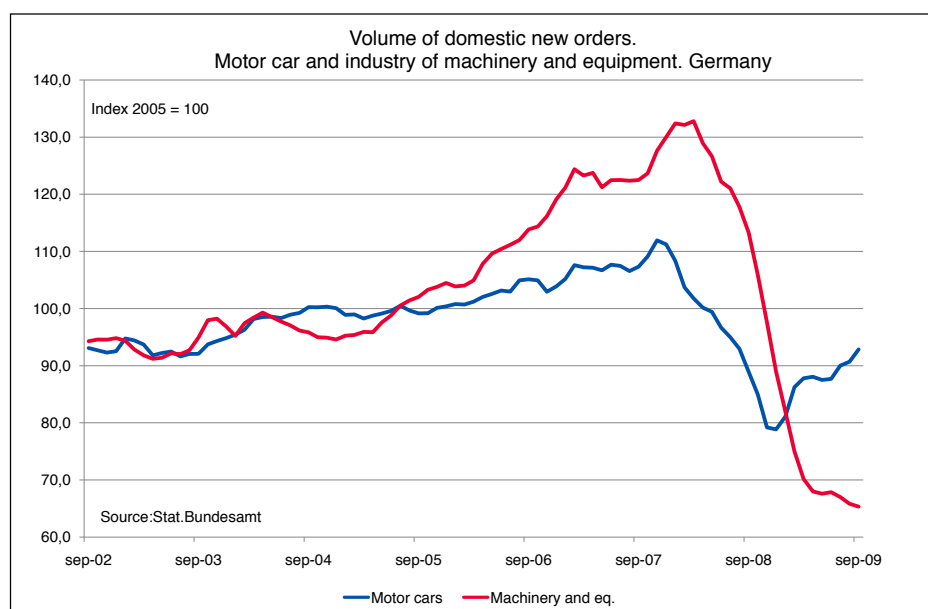
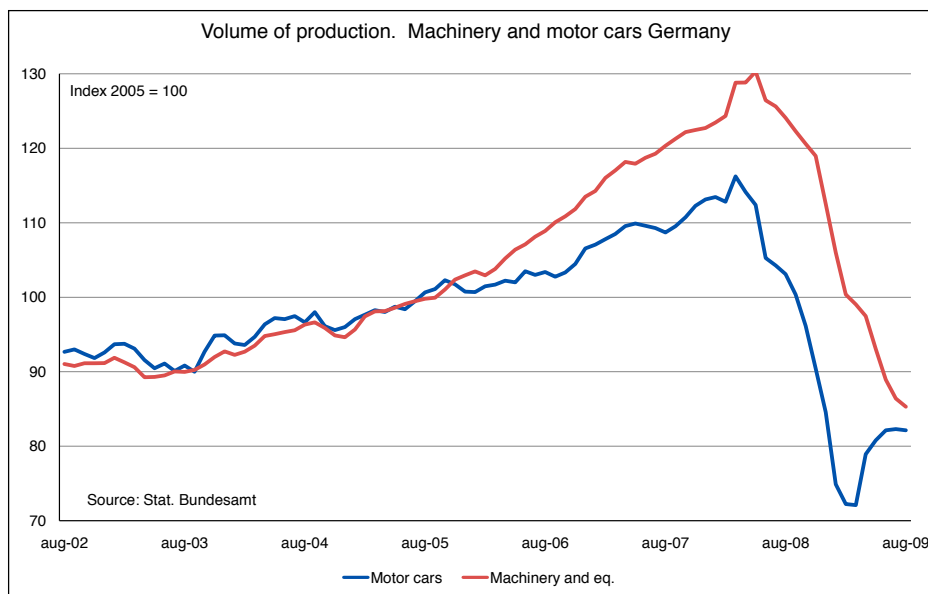
Förväntningarna ökar, men affärsklimatet hänger inte med

Enligt den s.k. IFO-indikatorn har förväntningar om ett förbättrat affärsklimat det närmaste halvåret ökat alltsedan december i fjol. Detta gäller såväl teknikföretag som näringslivet i stort. Tidigare var sambandet mellan förväntningar om ett bättre affärsklimat och ett faktiskt förbättrat affärsklimat starkt. Detta samband har dock försvagats under senare år. Under IT-kraschen i början av 2000-talet ökade förväntningarna snabbt om ett bättre konjunkturläge. Det tog dock emellertid två år innan det tyska näringslivet faktiskt kvicknade till. Riskerna är fortfarande är stora för en upprepning, d.v.s. att den faktiska återhämtningen låter vänta på sig.

Att det värsta order- och produktionsfallet snart är över verkar samtidigt klart. Tyskland stimuleras som så många andra länder av låg inflationstakt, låg räntenivå och en kapitalmarknad som nu fungerar bättre än för ett år sedan. Företagens egna uppgifter från IFO om tillgång till likviditet och krediter har exempelvis förbättrats påtagligt det senaste halvåret.

Vägen tillbaka ser dock ut att bli lång. De skrotningspremier som nu försvunnit gör att årets höga personbilförsäljning kommer att återspegla sig i en minskad försäljning nästa år. Rekordlåg kapacitetsutnyttjande inte bara i Tyskland utan på exportmarknaderna gör dessutom att efterfrågan på investeringsvaror blir fortsatt begränsad.

Vår bedömning är att produktionstillväxten för teknikföretag ändå kommer igång i långsam takt via ökad export till bland annat Asien och USA. Samtidigt bidrar en stark Euro till en förväntad svag utveckling. Hemmaefterfrågan förblir däremot låg då BNP bedöms öka med lite drygt en procent nästa år samtidigt som

investeringarna fortsätter att minska om än i lägre takt än i år. De tyska branschorganisationerna inom teknikindustrin räknar med att produktionsvolymen för teknikföretag kan öka med begränsade 1 % nästa år.

Exporten av teknikprodukter från **Sverige** till Tyskland minskar med 25 % i år. Detta trots en svag svensk kronkurs under första halvåret. Precis som till USA är det främst bil- och maskinexporten som minskar kraftigt. Även här förväntas svensk export öka marginellt nästa år givet att ekonomin faktiskt förbättras.

Likartad utveckling i övriga Europa inklusive Skandinavien

I **Frankrike** bedöms BNP tillväxten minska med 3 % i år. Precis som i andra industriländer bedöms landets investeringar i maskiner och utrustning falla i stor omfattning, eller med 10 %. Teknikföretag sticker därför inte ut på något sätt utan produktionsfallet blir minst lika stort som i övriga Europa eller 20 % i år.

Det finns nu chans till en lite bättre utveckling nästa år för teknikföretag i Frankrike i takt med en internationell

återhämtning. Två faktorer behöver dock vara uppfyllda. Den första är att exporten kan öka till närliggande marknader som Spanien, Tyskland och Belgien. Det andra är att den inhemska ekonomin kommer igång vilket har stor betydelse då teknikföretag i Frankrike har jämförelsevis låg exportandel. Eftersom en återhämtning i Tyskland förefaller bli svag samtidigt som Spanien knappast vänder upp i hög omfattning förblir efterfrågan för exporten fortsatt låg. I kombination med svag hemmaefterfrågan på investeringsvaror blir en återhämtning antagligen allt annat än stark. Våra systerorganisationer i Frankrike räknar därför med att produktionsvolymen för teknikföretag minskar även nästa år eller med omkring 2 %.

Italiens ekonomi har sedan länge haft stora problem.

Delar av industrin, särskilt teknikföretag, har haft svårt att konkurrera på världsmarknaden, inte minst beroende på omfattande ökningar i arbetskraftskostnaden per producerad enhet de senaste åren. När nu produktionsfallet för teknikföretag minskar med omkring 25 % i år samtidigt som arbetsstyrkan inte reducerats i motsvarande omfattning är situationen mycket besvärlig.

Precis som i andra länder är nedgången störst för investeringsvaror. Maskin- och bilindustrin är relativt stor i Italien och här blir produktionsfallet särskilt omfattande eller cirka 30 % vardera. Bilindustrin har förvisso kvicknat till något med hjälp av skrotningspremier, men detta är inte heller här någon mer långsiktig lösning. Orderstockarna bedöms som små av en klar majoritet teknikföretag, särskilt i maskinindustrin. Det som i och för sig ger stöd för att det värsta är över är att industrins färdigvarulager börjar normaliseras efter att ha varit mycket höga. Innan hemmainvesteringar samt det största exportlandet Tyskland kvicknar till ordentligt bedöms däremot inte produktionen återhämta sig. Teknikföretagens motsvarigheter i Italien är fortsatt pessimistiska och räknar med en produktionsminskning på omkring 5 % nästa år.

God save the economy

Det tidigare tillväxtundret **Storbritannien** har nu sin största ekonomiska nedgång sedan 1981. BNP-tillväxten bedöms minska med 4 % i år. Teknikföretag påverkas starkt negativt även här. Produktionsvolymen bedöms minska med 20 % i år. Som i stort sett alla andra länder i vår rapport blir raset som störst i maskin- och bilindustrin med produktionsminskningar på 20 % respektive 35 % i år.

Utfallet av ordersiffrorna under tredje kvartalet är dock något bättre än under första kvartalet. Detta förutom i bilindustrin där läget inte nämnvärt har förbättrats det senaste halvåret. Räntesänkningar, finanspolitiska stimulanspaket samt skrotningspremier för bilinköp bidrar ändå lite positivt. I kombination med ett

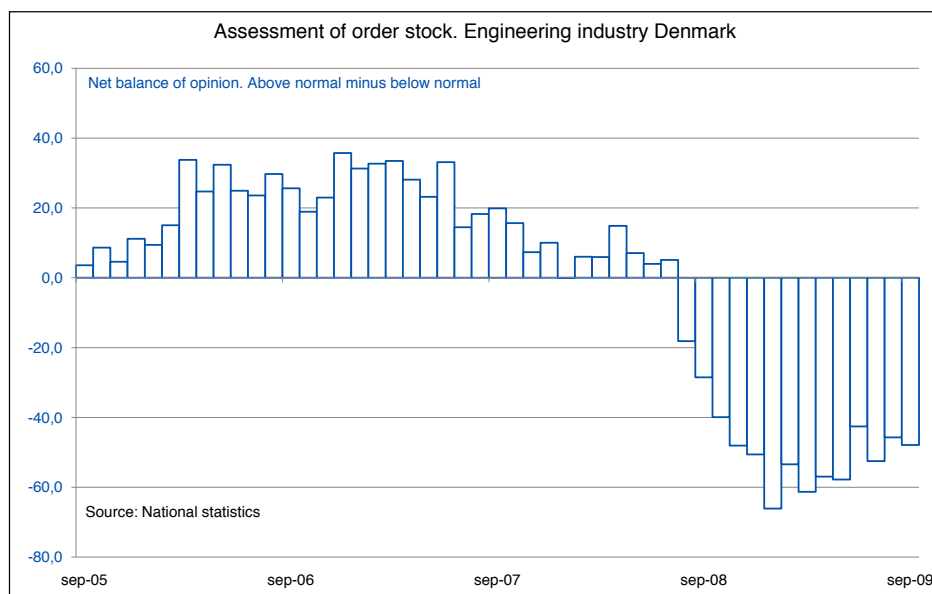
svagare pund kan exporten utvecklas bättre framöver. Den genomsnittliga prognosen enligt konsensus visar därför att BNP kan komma att växa med drygt en procent nästa år, men att investeringarna fortsätter att minska om än i lägre takt än i år. Den djupa nedgången för teknikföretag kan därmed vara över och en svag återhämtning inleds nästa år. Totalt kan produktionsvolymen för teknikföretag öka med närmare två procentenheter.

Teknikexport från Sverige till Frankrike, Italien och Storbritannien har minskat betydligt i år. Vi räknar med att exporten minskar med hela 40 % till Frankrike och med vardera 35 % till Italien och Storbritannien. Totalt innebär detta ett bortfall på 23 Mdr SEK. Detta är främst en återspeglning av att bilexporten minskar kraftigt eller med förväntade minus 55 % till dessa tre marknader men också en minskning av exporten av bildelar som är ett resultat av minskad bilproduktion i dessa länder. Då återhämtningen förväntas bli svag i såväl Frankrike och Italien i kombination med fortsatt minskad teknikproduktion kommer dessa länder inte bli några snabbväxande exportmarknader för teknikföretag i Sverige nästa år. Exporten till Storbritannien bromsas samtidigt av låg pundkurs.

Rött kort för Danmark

Tillståndet i den **danska** ekonomin har försämrats snabbt. BNP föll med 1,1 % redan i fjol och med hela 7,6 % i årstakt under andra kvartalet i år. Fallande huspriser, minskad industriproduktion samt minskade investeringar påverkar den ekonomiska tillväxten negativt. Därutöver pressas hushållen av en försämrad arbetsmarknad, en marknad som fram till mitten av fjolåret var överhettad. BNP bedöms falla med minst 4,5 % i år. Hushållens konsumtion av varor och tjänster bedöms minska med omkring 5 % i år för att om möjligt öka någon procentenhet nästa år. Det som talar för en svag konsumtionsökning är en kraftigt ökad optimism enligt consumer confidence indikatorn, särskilt hushållens syn på den danska ekonomin det närmaste året.

Utfallet av månadsbarometern från Danmarks Statistik vittar om ett dystert läge för teknikföretag. Tillverkare av investeringsvaror är särskilt påverkade av det dåliga

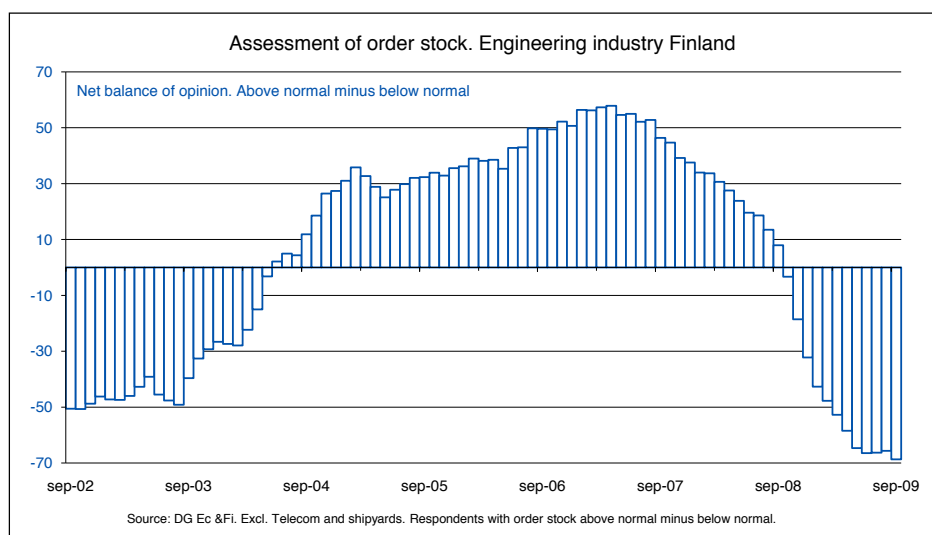
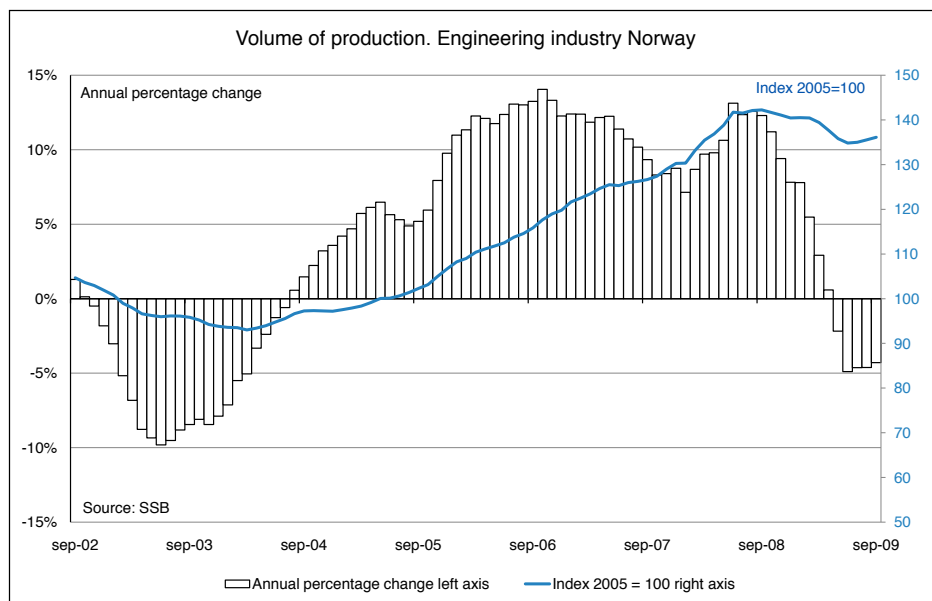
marknadsläget. Exempelvis bedömer hela 81 % procent av maskinföretagen orderstocken som mindre än normalt enligt senaste uppgift i september i år. Försvagningen är främst ett resultat av teknikindustrins höga exportberoende, där särskilt Tyskland, Sverige, USA och Norge är stora marknader. På dessa marknader faller som bekant inhemsk efterfrågan och teknikproduktion.

Vi räknar med att produktionen för teknikföretag i Danmark minskar med 20 % i år. Fortsatt minskade investeringar i såväl byggsektorn som i näringslivet totalt innebär att hemmaefterfrågan blir låg även nästa år. Exporten kan dock börja växa i takt med att efterfrågan tilltar något på de största exportmarknaderna och produktionen för teknikföretag bedöms därför öka med begränsade 2 % nästa år.

Krisen mindre kännbar i Norge

Den **norska** ekonomin förefaller ha klarat sig lindrigt undan den innevarande lågkonjunkturen. Ett skäl är naturligtvis beroendet av oljesektorn som dämpar nedgången. Hushållen har inte heller dragit ner på sin konsumtion i samma höga takt som i andra länder. Däremot är fallet omfattande för den internationellt konkurrensutsatta industrin, om än även här i mindre omfattning än i många andra länder. BNP bedöms minska med jämförelsevis begränsade 1,5 % i fastlandsekonomin i år. Investeringar i oljesektorn bedöms öka med 15 % i år för att enligt de planer som finns för öka med någon procentenhet även nästa år. Den tidigare höga löneökningstakten har förvisso dämpats betydligt men ger ändå relativt höga reallöneökningar såväl i år som nästa år. Centralbanken höjde styrräntan i slutet av oktober mot bakgrund av en förväntad högre aktivitet framöver och en underliggande inflationstakt som inte fallit lika mycket som konsumentprisindex, KPI.

Teknikföretag har i Norge gått in i recession betydligt senare än i andra länder och det är först nu under innevarande halvår som produktionstakten faller. Oljesektorn har fortsatt expansiva investeringsplaner för 2010. Men industrins egna investeringsplaner visar å andra sidan samtidigt på en minskning med nära 15 % i år och lika mycket nästa år. Hushållens konsumtion bedöms dock växa med ett par procentenheter. Med en låg ökning i inhemsk efterfrågan och en förväntad BNP-tillväxt på låga 1,5 % nästa år samt exportmarknader som i bästa

fall ökar i begränsad omfattning blir det fortsatt svårt för teknikföretag i Norge.

Efter ett produktionsfall på 2 % i år ser vår systerorganisation, Norsk Industri, pessimistiskt på utvecklingen även nästa år och räknar med att produktionsvolym för teknikföretag minskar med 3 %.

Den exportberoende **finska** ekonomin har påverkats mycket negativt av lågkonjunkturen. Exporten för finska teknikföretag – vars exportförsäljning för övrigt utgör halva finska varuexporten – bedöms minska med 30 % i år. Därutöver minskar produktionen med 25 % för trävaru- och skogsindustrin.

BNP började minska redan under sista kvartalet i fjol och bedöms falla med cirka 6 % i år. Den inhemsk efterfrågan bedöms minska i år till följd av såväl minskade bygg- som maskininvesteringar och privat konsumtion. En återhämtning i Finland förväntas dock och BNP ökar med knappt en procentenhet nästa år. Bidraget kommer här främst från hushållens konsumtion. Investeringar bedöms fortsätta minska om än inte lika kraftigt som i år.

Barometersiffror för teknikföretag visar fortfarande stort missnöje med orderstockens storlek under tredje kvartalet. Läget har faktiskt inte förbättrats jämfört

med första kvartalet i år. Förklaringen är fortsatt hög pessimism i metallvaru- och maskinindustrin.

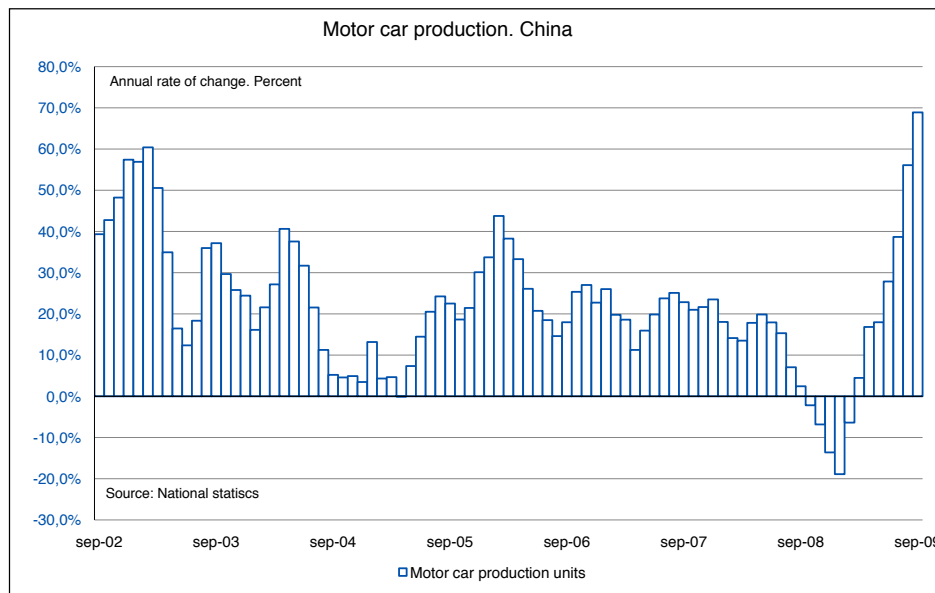
Vår finska motsvarighet, Teknologisteollisuus, räknar med att produktionsvolymen för teknikföretag minskar med 28 % i år och med ytterligare 3 % nästa år.

Kör Kina av vägen ?

Tillväxten avtog bara under en kort period i **Kina**. Totalt ökade BNP-tillväxten med 6,1 % under första kvartalet i år men har accelererat upp till 8,9 % under tredje kvartalet. Med ett omfattande fall i exporten har myndigheterna stimulerat den inhemska ekonomin med bl.a. satsningar på infrastruktur och sänkt ränta. Även industriproduktionen bromsade in kortvarigt vid senaste årsskiftet, men ökade enligt senaste uppgift i september med 13,9 % i årstakt vilket t.o.m. är något över det långsiktiga genomsnittet på ca 13,5 %.

Att industriproduktionen och BNP-tillväxten tilltagit beror till stor del på att bilproduktionen ökat mycket kraftigt och vi räknar med en volymexpansion i bilindustrin på 35 % i år. Detta skulle innebära 13 miljoner tillverkade motorfordon varav 8,5 miljoner personbilar. Därutöver - om nu siffrorna är tillräckligt rättvisande - fortsätter investeringstillväxten i industrin att öka med sedvanliga dryga 25 %. Positivt är att den tidigare höga ökningen i husbyggande har dämpats eller från 30 % i fjol till drygt 10 % senast under tredje kvartalet i år.

Vi räknar med att tillväxten ändå inte avtar speciellt

mycket framöver även om en del indikatorer som inköpschefernas index tappat momentum. Exporten förväntas öka något framöver efter den djupa nedgången i år givet att tillväxten ökar måttligt på de viktigaste exportmarknaderna Japan, Korea, USA och EU nästa år. Industriproduktionen skulle därmed förväntas ligga kvar på en ökningstakt på 12-15 % under 2010. Bilproduktionen bedöms dock inte öka i samma höga takt som i år.

Delar av den amerikanska ICT industrin börjar nu därtill överge Kina som leverantör bulkkomponenter för att i stället utveckla såväl USA som Mexico som bas. Skälen är många, bl.a. kortare leveranstider, lägre transportkostnader och högre kvalitet. Dessutom har lönekostnaderna i Kina dragit iväg de senaste åren. Till listan av möjliga problem kan också läggas effekter av en starkare valuta och risk för sprucken bostadsbubbla.

Aktuellt från Teknikföretagen

Teknikföretagens Konjunkturprognos
ISSN 1403-9559
Utges i maj och november.

Teknikföretagen
Box 5510, 114 85 Stockholm
Telefon 08-782 08 00
Fax 08-782 09 00
www.teknikforetagen.se

Anders Rune
Telefon 08-782 08 36,
anders.rune@teknikforetagen.se

Bengt Lindqvist
Telefon 08-782 08 34,
bengt.lindqvist@teknikforetagen.se

Beställning av tryckt exemplar:
www.teknikforetagen.se

Teknikföretagen